

особливими освітніми потребами. В. Сухомлинський наголошував, що взаємодія сім'ї і школи є важливою, оскільки діти з порушенням розвитку потребують не лише співчуття, а й допомоги, щоб стати повноправними членами суспільства, мати змогу повністю соціалізуватися, знайти своє місце у світі.

Педагогічні ідеї В. Сухомлинського наповнені гуманізмом, індивідуальним підходом до навчання і виховання дітей, особливою повагою і любов'ю до кожної особистості. Тому головними аспектами психологічної підтримки є налагодження ефективного партнерства між сім'єю та навчальним закладом, що орієнтоване на консолідацію зусиль щодо розвитку і соціалізації дитини, подолання стресогенних факторів під час війни та стабілізації емоцій дітей з особливостями на засадах особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів.

Список використаних джерел

1. К. В. Робота спеціалістів загальноосвітнього закладу з родинами дітей, що мають особливі освітні потреби. URL: dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3135/1/Ignatenko_Kateryna.pdf
2. Ілляшенко Т.Д., Жук Т.В. Проблема психолого-педагогічної допомоги батькам, які виховують дітей з особливими освітніми потребами. Харківський осінній марафон психотехнологій 2019 : тези доповідей. Частина 2. URL: http://lib.iitta.gov.ua/717936/1/%D0%86%D0%BB%D0%BB%D1%8F%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%96%D1%83%D0%BA_2019_131-135.pdf
3. Колишкін О.В. Особливості корекційної педагогічної роботи із сім'ями, що виховують дітей з особливими освітніми потребами [Текст]. Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, (11–12 листопада 2015 р.). Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. С. 38–41.
4. Психологічна підтримка дітей в умовах війни URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VUQFJCSojOg>.
5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5 т. К.: Радянська школа, 1976. Т.2. 670 с.
6. Сухомлинський В.О. Серце віддаю детям. К.: Рад. школа, 1972. 244 с.

УДК 159.923.072:355.48(470:477)"2014/..."

Наталія Панчук, Надія Белан
м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область

ДІАГНОСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ЧАСУ В РОБОТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Проаналізовано проблему ставлення до здоров'я в умовах війни та повоєнного часу в роботі практичного психолога. Висвітлено результати дослідження рівня економічного статусу, рівня задоволеності матеріальними потребами; ставлення до здоров'я. Доведено, що соціально-психологічні особливості ставлення до здоров'я молоді з різним економічним статусом залежать від когнітивного, емоційного, поведінкового та ціннісно-мотиваційного компонентів.

Ключові слова: здоров'я, когнітивний, емоційний, поведінковий та ціннісно-мотиваційний компоненти, психологічне благополуччя.

The article analyzes the problem of attitude to health in the conditions of the war and post-war period in the work of a practical psychologist. The results of the study of the level of economic status, the level of satisfaction with material needs are highlighted; attitude to health. It has been proven that the socio-psychological features of the attitude towards health of young people with different economic status depend on cognitive, emotional, behavioral and value-motivational components.

Key words: health, cognitive, emotional, behavioral and value-motivational components, psychological well-being.

Вступ. Для успішного розвитку суспільства пріоритетним завданням є збереження здоров'я молодого покоління, оскільки від цього залежить процвітання та благополуччя майбутнього України. Актуальність проблеми окреслюється необхідністю створення безпечних умов для навчання, науково-методичного супроводу підготовки і підвищення кваліфікації фахівців в умовах війни та повоєнного відновлення України, важливістю модернізації процесів взаємодії учасників освітнього процесу. Важливого значення для соціального та індивідуального розвитку набуває усвідомлення цінності «здоров'я» як однієї з пріоритетних цінностей. Воно є однією з головних детермінант побудови суспільного та особистісного простору на засадах збереження здоров'я.

Виклад основного матеріалу. Сучасні психологічні дослідження вивчають ставлення до здоров'я в загальнопсихологічному та віковому аспектах як багаторівневу категорію. Соціально-психологічні аспекти здоров'я та особливості ставлення до нього представлені в працях українських (Н. Володарська,

Н. Завацька, Л. Коробка, Б. Лазоренко, Л. Лепіхова, О. Осадько, Ж. Сидоренко, Т. Титаренко) та зарубіжних (Дж. Прохаска, Ф. Райан, К. Ріфф, Р. Роджерс, М. Фішбайн та ін.) учених. Н. Завацька [3], І. Коцан [5] вважають, що дослідження проблематики здоров'я переміщується на вищий рівень пізнання – соціальний, який у свою чергу охоплює цілі групи та спільноти. Перш за все, це вказує про масштаби проблеми, її значущість і перспективність для суспільства. Л. Коробка, вивчаючи ставлення до здоров'я з соціально-психологічного погляду, зазначає, що формування конкретного типу ставлення людини до здоров'я має оцінюватися за допомогою дослідження прояву та узгодженості структурних компонентів цього ставлення [4].

Соціальне уявлення студентської молоді про здоров'я досліджувала М. Дергач. Вона виявила, що зона ядра обумовлена такими елементами: спорт, сила, щастя, життя, краса. Зону потенційних змін (перша периферійна система) складають радість, добре самопочуття, здорове харчування, благополуччя, лікар, хороший настрій, сім'я. До другої периферійної системи ввійшли вітаміни, фрукти, впевненість, лікарня, діти, енергія, бадьорість, можливості. Логічним поясненням центральних елементів уявлення молоді про здоров'я можемо вважати те, що найчастіше молодь асоціює здоров'я зі спортом, щастям та силою. Дослідниця стверджує, що «дані поняття представляють своєрідні вектори, за якими кристалізується простір здоров'я. Так, наприклад, способом підтримки та профілактики здоров'я є спорт; базовим почуттям, яке переживає здорова людина – щастя; у результаті тренування людина набуває силу» [2]. Основними факторами, що впливають на ставлення людини до власного здоров'я, є: вік, рівень освіти і доходів, віросповідання та соціокультурні особливості, відчуття психологічного благополуччя, домінуючий локус контролю [1].

З метою виявлення соціально-психологічних особливостей ставлення до здоров'я молоді нами було проведено емпіричне дослідження на базі Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Вибірку дослідження склали 47 студентів, з них 35 дівчат та 12 юнаків. Середній вік досліджуваних 22 роки. Дослідження проводилось у 2022-23 н.р. У дослідженні ми використали комплекс методик: опитувальник «Ставлення до здоров'я»; «Методика діагностики ступеня задоволеності основних потреб»; Шкала оцінки якості життя (Чабан О.).

На основі результатів дослідження за методикою «Шкала оцінки якості життя» ми отримали наступні результати (табл.1).

Таблиця 1

Показники рівня економічного статусу

Рівень економічного статусу	Якісний показник (%)
Високий	44,1
Середній	31,7
Низький	24,2

За результатами методики «Шкала оцінки якості життя» О. Чабана ми розподілили учасників дослідження на три групи, в залежності від рівня економічного статусу. За результатами, ми встановили, що 44,1% досліджуваних мають високий рівень якості життя, особливостями якого є особистісна реалізація, задоволеність життям, соціальна активність, фінансове благополуччя, задоволеність роботою та соціальним статусом. 31,7% досліджуваних мають середній рівень якості життя. Наявність низького рівня якості життя було діагностовано у 24,2% досліджуваних. Характерним для них виявилися відсутність радості в житті, невелика кількість друзів, незначна соціальна активність, недостатній рівень або значні проблеми з фінансовим благополуччям, часткова або відсутня самореалізація та незадоволеність соціальним статусом.

На наступному етапі дослідження ми провели «Методика діагностики ступеня задоволеності основних потреб». Результати дослідження ми подали у табл. 2.

Таблиця 2

Показники задоволеності основних потреб

Рівень задоволеності матеріальними потребами	Якісний показник (%)
Високий	47,2
Середній	27,2
Низький	25,6

Аналіз отриманих результатів показав, що в 47,2% молоді наявний високий рівень задоволеності матеріальними потребами, а також наявні потреби у самовираженні та визнанні. Низький рівень задоволення даними потребами був виявлений у 25,6% досліджуваних.

Отже, за порівнянням результатів за обидвома методиками бачимо, що вибірка досліджуваних розділилася згідно з показниками економічного рівня майже однаково. Таким чином, нами було сформовано 2 групи серед загальної кількості учасників: група 1 з високим економічним статусом (n=22), група 2 з низьким економічним статусом (n=10).

Для визначення особливостей ставлення до здоров'я молоді з різними економічним статусом ми застосували опитувальник «Ставлення до здоров'я». При аналізі результатів дослідження щодо адекватності ставлення до здоров'я ми виявили відмінності за такими компонентами: когнітивним, емоційним, поведінковим, ціннісно-мотиваційним. Дані результатів емпіричного дослідження висвітлено в табл. 3.

Таблиця 3

Результати дослідження за опитувальником «Ставлення до здоров'я»

Компонент	Рівень			
	Група 1	Група 2	Група 1	Група 2
Когнітивний	достатній		недостатній	
	93,6 %	52,6%	6,4%	47,2%
Емоційний	оптимальний рівень тривоги		відсутність занепокоєння	
	87,3%	10,5%	12,7%	89,5%
Поведінковий	вчинки відповідають умовам дотримання здорового способу життя		повна невідповідність дій умовам здорового способу життя та пасивність	
	72,6%	45,2%	27,4%	54,8%
Ціннісно-мотиваційний	високий рівень значимості здоров'я		здоров'я не займає головного місця та не має мотиваційної сформованості	
	76,4%	56,3%	23,6%	43,5%

Як бачимо з таблиці 3, соціально-психологічні особливості ставлення до здоров'я молоді з різним економічним статусом залежать від когнітивного, емоційного, поведінкового та ціннісно-мотиваційного компонентів, а також від факторів: особистих обставин, досвіду та переконань людини, зокрема: наявністю тривоги за здоров'я, відповідності вчинків умовам дотримання здорового способу життя, значимості здоров'я.

Висновки. Дослідження показало, що існують загальні тенденції у тому, як молоді люди розуміють своє здоров'я. Загалом, молодь з нижчого економічного становища частіше негативно ставлення до свого здоров'я. Це може бути спричинено низкою чинників, зокрема, обмеженим доступом до медичної допомоги, відсутністю знань, як підтримувати здоров'я, та/або загальним відчуттям безсилля. Навпаки, молоді люди з вищими матеріальним статусом частіше мають позитивне ставлення до свого здоров'я. Ймовірно, це пов'язано з більшим доступом до медичної допомоги, наявністю знань про те, як підтримувати здоровий спосіб життя.

Список використаних джерел

1. Башмакова О.В. Емоційні та психосоціальні чинники ставлення до здоров'я: Автореф. дис...

канд. психол. наук: 19.00.01. Ін-т психології ім. Г.С. Костюка АПН України. Київ. 2007. 20 с.

2. Дергач М.С. Соціальне уявлення студентської молоді про здоров'я: структура та зміст. Український науковий журнал «Освіта регіону». 2013. №2 (32). С. 230 - 234.

3. Завацька Н.Є., Клевець ЛМ. Соціально-психологічні чинники психосоматичних розладів у студентської молоді: монографія / Під ред. Н.Є. Завацької. Луганськ : СНУ ім. В. Даля; Алчевськ : ДонДТУ, 2013. 181 с.

4. Коробка Л.М. Методичні засади соціально-психологічного дослідження ставлення до здоров'я осіб з різним рівнем психологічного тяжіння до бідності. Український науковий журнал «Освіта регіону». 2013. №3. С. 286-290.

5. Коцан І.Я., Ложкін Л.В., Мушкевич М. Психологія здоров'я людини / За ред. І. Я. Коцана. Луцьк : РВВ «Вежа» Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2009. 316 с.

УДК 37-056.263.091.21(07)

Наталія Пашковець
сmt Нова Прага, Олександрійський район,
Кіровоградська область

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У доповіді здійснено аналіз провідних ідей Василя Сухомлинського про роль рідної мови у формуванні психічної культури учнів з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: діти з особливими освітніми потребами, психічна культура, рідна мова.

The author analyzes the leading ideas of Vasyl Sukhomlynsky about the role of the native language in the formation of the mental culture of students with special educational needs

Key words: children with special educational needs, mental culture, native language.

Вступ. Трансформація історичної освіти є однією з провідних складових модернізації української освітнянської справи у відповідності з потребами практики, розвитку сучасної науки, підвищення політичної культури громадян. Сучасні умови розвитку суспільства висувають нові вимоги до організації освітнього процесу. У Концепції «Нова українська школа» акцентовано увагу на перехід від засвоєння готових знань, умінь і навичок до розвитку особистості дитини, її творчих здібностей, самостійності мислення, спрямованих на формування духовного світу особистості, утвердження загальнолюдських цінностей, розкриття потенційних можливостей та здібностей учнів[2].

Ключовою фігурою навчання і виховання є учень, а його діяльність – активною, пізнавальною. Навчання в школі повинно бути організовано так, щоб дітям було цікаво на уроках, щоб вони самі прагнули отримати нові знання, бо, як писав відомий педагог В.О. Сухомлинський: «Головна небезпека – лінощі за партою, лінощі місяцями, роками. Це розбещує морально, калічить людину, і ніщо не може відшкодувати того, що упущено в найголовнішій сфері, де людина повинна бути трудівником, – у сфері думки» [5, с. 216].

Сучасні технології навчання історії є предметом дослідження багатьох науковців. До його проблемних питань звертаються О. Пометун, Л. Пироженко, А. Гін, О. Ісаєва, А. Мартинець, Г. Сиротинко, Н. Суворова, Г. Токмань, С. Жила та інші. У сучасній школі широко впроваджуються інтерактивні методи та форми роботи з учнями різного віку, зокрема і для учнів з порушенням інтелектуального розвитку. Діти з порушенням інтелектуального розвитку унікальні та неповторні, тому потребують застосування особливого підходу з орієнтиром на світові стандарти та розроблені ефективні методи корекції та навчання.

Мета статті: здійснити опис сучасних технологій викладання історії для учнів з порушенням інтелектуальним розвитком в умовах воєнного часу.

Виклад основного матеріалу.

В сучасних умовах, коли навчальний процес здійснюється в період відстоювання національних цінностей України, важливої уваги набуває оновлення змісту викладання предметів «Громадянська та історична освітня галузь» визначених Концепцією Нової української школи. Пріоритети реформування загальної середньої освіти в Україні відображені в Державному стандарті базової середньої освіти [1].

Програма курсу в спеціальному закладі освіти докорінно відрізняється від традиційної змістом, варіативністю модельних програм, запропонованих для практичного застосування вчителю. Вивчення предметів громадянської та історичної освітньої галузі розпочинається для учнів з порушеннями інтелектуального розвитку не в шостому класі, а в п'ятому з пропедевтичного курсу.